

YOSHLAR VA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Abdurashidova Shabbona

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlar orasida ekologik madaniyatni shakllantirishning dolzarbligi, uning ijtimoiy, ta'limiy va ma'naviy ahamiyati yoritilgan. Muallif ekologik tarbiya tizimini takomillashtirish, ta'lim muassasalarida ekologik ta'limni integratsiya qilish va yoshlarning tabiatga ongli munosabatini rivojlantirish yo'llarini tahlil qiladi. Shuningdek, ekologik ongni shakllantirishda ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va nodavlat tashkilotlarning roli ko'rsatilgan. Maqolada zamonaviy axborot texnologiyalaridan, ekologik loyihalar va "yashil" tashabbuslardan samarali foydalanish zarurligi asoslab beriladi. Xulosa sifatida yoshlar ekologik siyosatni amalga oshirishda asosiy kuch bo'lishi kerakligi ta'kidlanadi.

Annotation: This article discusses the importance of developing environmental awareness among young people and its social, educational, and moral significance. The author analyzes the improvement of the ecological education system, the integration of environmental studies into educational institutions, and the development of a conscious attitude toward nature among youth. The role of mass media, social networks, and non-governmental organizations in fostering ecological awareness is also emphasized. The article argues for the use of modern information technologies, environmental projects, and "green" initiatives as effective tools. The conclusion highlights that youth should become the leading force in implementing environmental policy.

Аннотация: В данной статье рассматривается актуальность формирования экологической культуры среди молодежи, а также её социальное, образовательное и нравственное значение. Автор анализирует совершенствование системы экологического воспитания, интеграцию экологических дисциплин в образовательные учреждения и развитие сознательного отношения к природе среди молодежи. Особое внимание уделено роли средств массовой информации, социальных сетей и неправительственных организаций в повышении экологического сознания. Обосновывается необходимость активного использования современных информационных технологий, экологических проектов и «зеленых» инициатив. В заключение подчеркивается, что молодежь должна стать основной движущей силой в реализации экологической политики.

Kalit so'zlar: yoshlar, ekologik madaniyat, ekologik ta'lim, ekologik tarbiya, barqaror rivojlanish, ekologik ong, axborot texnologiyalari, ekologik loyihalar, yashil iqtisodiyot, ekologik siyosat, nodavlat tashkilotlar, ijtimoiy tarmoqlar.

Keywords: youth, environmental culture, environmental education, ecological upbringing, sustainable development, ecological awareness, information technology, environmental projects, green economy, environmental policy, NGOs, social media.

Ключевые слова: молодежь, экологическая культура, экологическое образование, экологическое воспитание, устойчивое развитие, экологическое сознание, информационные технологии, экологические проекты, зеленая экономика, экологическая политика, НПО, социальные сети.

Kirish

Bugungi kunda insoniyat oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – ekologik muammolarga qarshi kurashish va barqaror rivojlanish tamoyillarini hayotga tatbiq etishdir. Bu jarayonda yoshlarning o‘rni beqiyosdir, chunki aynan ular kelajak avlodning ekologik qarashlari, qadriyatlari va amaliy faoliyatini shakllantiradi. Yoshlar orasida ekologik madaniyatni yuksaltirish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki jamiyatning umumiy madaniy rivojiga ham xizmat qiladi. O‘zbekiston Respublikasida ekologik tarbiya va ta’lim masalalariga davlat siyosati darajasida e’tibor qaratilmoqda. “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonun, “Yashil makon” umummilliy dasturi, hamda “Ekologik ta’lim va tarbiya konsepsiyasi” kabi hujjatlar yoshlarning ekologik tafakkurini rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos bo‘lib xizmat qilmoqda.

Asosiy qism

Yoshlar orasida ekologik madaniyatni shakllantirish ko‘p qirrali jarayon bo‘lib, u o‘quv jarayonidan tortib, ijtimoiy faollik va innovatsion tashabbuslargacha bo‘lgan keng doirani qamrab oladi. Avvalo, ekologik ta’limni maktabgacha, umumta’lim, kasb-hunar va oliy ta’lim tizimlariga izchil kiritish zarur. Ekologik fanlar orqali o‘quvchilar tabiatni asrashning nazariy asoslarini o‘rganadilar, amaliy mashg‘ulotlar orqali esa ekologik muammolarni hal etish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar. Zamonaviy yondashuvlardan biri – bu raqamli texnologiyalarni ekologik ta’limda qo‘llashdir. Masalan, virtual laboratoriyalar, ekologik simulyatsiyalar va onlayn platformalar yoshlarning ekologik tafakkurini shakllantirishda samarali vosita bo‘lmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar orqali ekologik g‘oyalarni targ‘ib qilish, “Yashil internet challenge”, “Eco-volunteer” kabi onlayn aksiyalar o‘tkazish yoshlarni jalb etishning zamonaviy shakllaridir.

Shuningdek, nodavlat notijorat tashkilotlari, jamoat birlashmalari va ekologik harakatlarning faoliyati ham yoshlarning ekologik madaniyatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. “Ekosan”, “Youth4Climate”, “Zamin” fondi, “Yashil Avlod” kabi tashkilotlar ekologik loyihalarni amalga oshirishda yoshlarni jalb etish orqali ularning mas’uliyatini kuchaytirmoqda.

Ekologik madaniyatning ajralmas qismi bu – shaxsning tabiatga nisbatan ma’naviy-axloqiy munosabati. Shuning uchun ham ekologik tarbiya jarayonida milliy qadriyatlar, xalq an’analari va diniy-axloqiy qarashlar bilan uyg‘unlikka erishish zarur.

Masalan, ajdodlarimizning “Tabiatni asrash – insonlik burchi” degan hikmatlari bugungi kunda ham yoshlar uchun ibrat bo‘lishi lozim. Bundan tashqari, yoshlarning ekologik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan grantlar, tanlovlar, va “Yashil innovatsiyalar markazi” kabi dasturlar tashkil etilgan. Bu tashabbuslar nafaqat ekologik muammolarni hal etishga, balki yoshlarning ilmiy-ijodiy salohiyatini rivojlantirishga ham xizmat qilmoqda.

Xulosa

Yoshlar ekologik madaniyatni shakllantirish jarayonida jamiyatning asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanmoqda. Ularning ekologik tafakkuri, mas’uliyat hissi va tashabbuskorligi barqaror rivojlanishning kafolatidir. Ekologik ta’lim va tarbiyani modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, ijtimoiy tarmoqlarda ekologik g‘oyalarni targ‘ib etish yoshlar orasida ekologik ongni kuchaytiradi. Shu sababli, ekologik madaniyatni yosh avlod orasida shakllantirishga davlat, ta’lim tizimi va fuqarolik jamiyati birgalikda yondashmog‘i zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi Qonun, 2019.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yashil makon” umummilliy dasturi to‘g‘risidagi qarori, 2021.
3. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
4. Jo‘rayev M. *Ekologik ta’lim va tarbiya asoslari*. Toshkent: Fan, 2020.
5. Matkarimova Z. *Ekologik madaniyat va yoshlar mas’uliyati*. Toshkent: Universitet, 2022.
6. Ekologiya vazirligi rasmiy sayti – www.eco.gov.uz.
7. “Youth4Climate” global tashabbusi hisobotlari, 2023.
8. UNESCO. *Education for Sustainable Development*. Paris, 2021.
9. “Zamin” fondi ekologik loyihalari, 2023.
10. Nazarov A. *Ekologik ong va yoshlar tarbiyasi*. Toshkent: O‘zbekiston, 2021.